

Livet længe leve (Awakenings) USA 1990. I: Penny Marshall. Foto: Miroslav Ondricek. Medv.: Robert De Niro, Robin Williams, John Heard.

Marshall fik en velfortjent succes med den brillante komedie *Big*, men har i sin nye film kastet sig over et stof der er hende for vægtigt og skønt ingen ringe film, bliver den for mekanisk og patetisk komediefarvet.

Forlægget er forfatteren og neurologen Oliver Sacks bog baseret på egne oplevelser på et hospital i Bronx, hvor han begynder at studere en række tilfælde af en virussskabt sovesyge, hvis ofre har tilbragt en menneskealder i stivnet og stum traceagtig tilstand. Han begynder at behandle dem og opnår forbløffende, men midlertidige resultater.

De filmiske aner er *Gøgereden* og *Rain Man*, og De Niros rolle som den syge Leonard er oplagt en skuespillerudfordring som Dustin Hoffmans *Rain Man*. Men manuskriptet har skåret Sacks' historie til så læge og patient bliver to personer i forskellige lukkede verdener, to personer som åbner hinanden i en net konstrueret spejlvending. Det bliver Hollywood-klicheer der kun reddes af skuespillet og en dybt bevægende historie, der havde fortjent en bedre filmatisering.

DN

Alle har det godt (Stanno tutti bene) Italien 1989. I: Giuseppe Tornatore. Medv.: Marcello Mastroianni, Michele Morgan, Marino Cenna, Roberto Nobile.

Tornatore fik et markant internationalt genbrud med sin debutfilm *Mine aftner i paradiset*, der hyldede barndommens bif på Sicilien. Den unge instruktørs underligt gammelmandsvemodige stemning bliver fulgt op i den nye film, hvis hovedperson er Mastroiannis selvbedrageriske, aldrende familiefar der fra Sicilien drager på en sand Italiensrejse for at besøge de børn, der aldrig besøger ham.

De gør alt for at lade ham leve i selvbedraget om deres livs store succeser, men Tornatore lader os ikke i tvivl: det er kun slet skjulte illusioner, kulisser for en trøstesløs hverdag i et trøstesløst Italien: jo længere nordpå, desto mere trøstesløst.

Det bliver en episodisk historie, der aldrig kommer så tæt på selvbedraget og det Italien, der kun er en drøm, som der er mulighed for i den gode idé. Tornatore kan meget med filmmediet, men tidsspringene og mareridtene får aldrig den skænselsløse præcision, der rammer dybt. Ærgerligt nok synes Tornatore tilfreds med det halvbagte, det lidt for letfærdigt ækvilibristiske.

DN

Grimme, dumme og beskidte (Brutti, sporchi e cattivi) Italien 1976. I: Ettore Scola. Medv.: Nino Manfredi, Francesco Annibaldi, Maria Bosco.

Det begynder og ender i nattemørket, i et skur i barakbyen. Her sover, elsker, græder og skændes medlemmerne af en storfamilie, der tilhører storbyens udskud, pjaltproletariatet for hvem det mondæne Rom kun er en fjern skyline. Den paternalistiske tyrann sidder tungt på de penge han fik i erstatning for et mistet øje. Mor, kone, børn, svigerbørn og børnebørn holdes fra livet og pengene, men da han en dag slæber en elskerinde med hjem i dobbeltsengen, bliver det for meget og man planlægger at tage livet af tyrannen.

Scola, der så smukt skildrede storbyens stille eksistenser i *En ganske særlig dag* og viste fornem sans for venskab gennem tiderne i *Så gode venner var vi vist*, er her på slumtræ, har opsøgt et miljø der ikke er hans og skildrer det i en ubehagelig blanding af semidokumentarisme, groteske, folkekomedie og tragedie. Resultatet er blevet en vrængende udlevering, en nærbilledsvælgning i elendighed og menneskelig afstumpethed i en dum og grim film.

DN

Misery (Misery) USA 1990. I: Rob Reiner, M: William Goldman. Med Kathy Bates, James Caan.

Kathy Bates fik Oscar for sit ordinære spil i denne pæne Stephen King gyser, der vakler mellem uforløst psykologisk kammerspil og uendeligt forudsigelig dusin-uhygge. Ude i de ensomme, snedækkede bjerge redder hun en succesforfatter fra en bilulykke. Hendes hjælpende sygeplejerskehænder og begejstring for hans geni dækker over massermorderskens forkvalede sind og – hm – håndfaste metoder. Med skelen til Wylers *The Collector* (65), hvor sommerfuglejægeren indfanger en pige, og Demmes *Ondskabens øjne*, hvor den også står på piger og sommerfugle, tvinges han i isoleret fængselskab til at ændre sin netop færdiggjorte roman, hvor han har aflivet sin gennemgående heltinde, så Norman Bates' søster-i-sindet fortsat kan suge næring af andre drømmebilleder. Det eneste forventelige, der ikke sker, er, at han så manipulerer hende gennem romanskriveriet, og det var det, der kunne have sat lidt skub i filmen og den glimrende James Caans bogstaveligt bov-lamme forfatter.

KS

Forfængelighedens bål (Bonfire of the Vanities) USA 1990. I: Brian De Palma. M: Michael Cristofer efter Tom Wolfes roman. F: Vilmos Zsigmond. Mus: Dave Grusin. Med Tom Hanks, Bruce Willis, Melanie Griffith, Morgan Freeman.

60 millioner dollars og gode skuespillere spildt i forvirret, pointeløs filmatisering af Tom Wolfes vittige roman om tilfældighedernes spil og grådighedens bagslag. Tom Hanks er børsmillionæren, der bruger den forkerte afkørsel på motorvejen og havner i et ragnerok af politik, religion, sex, klassenormer, spekulationspresse og hvad der ellers i succesjagets enhver-er-sig-selv-nærmest kan bruges til at slå katten af tønden for de glubske masser, som ensrettet manipuleres i demokratiets bedste af alle verdener. Den jødiske politiker og den sorte præst søger Den Store Hvide protestantiske syndebug i det sorte nabolag, elskerinden (Melanie Griffith) søger springbrættet til den mimrende ægtemands pengentank, og sidste slag leveres af journalisten (Bruce Willis), der fra alkoholtåger afslører Hanks' yuppie som 'Master of the Universe', da han topper falskheden med en succesbog om affærens falskhed. Det kunne også beskrive De Palmas vej fra spekulationsgyseren over gedigent håndværk (*De uovervindelige*) til kritisk-seriose budskaber i *De kaldte os helte* og Wolfe-filmatiseringens erstatning af ironisk bid med misantropi og den sorte dommers (Morgan Freeman) budskabstunge slut-tale til ære for filmens angiveligt tungtopfattede publikum.

KS

I seng med fjenden (Sleeping With the Enemy). USA 1990. I: Joseph Ruben. Medv.: Julia Roberts, Patrick Bergin, Kevin Anderson.

I sit store gennembrud *Pretty Woman* fik Julia Roberts den attråede yuppie-mand – og fik lært ham lidt om andre værdier end penge. I Rubens film er hendes projekt at undslippe den dødsensfarlige psykopatiske tyrann og ægtemand. En stormfuld sejls og efterfølgende fingeret drukneulykke bliver redningen. Hun skifter identitet og slår sig ned i en lille by, fjernet fra det mondæne Cape Cod. Her møder hun den lidt for skræddersyede kontrast: den bløde dramalærer der har alt det ægtemanden mangler. Men han er på sporet af hende og thrilleren er kørende.

Instruktøren har tidligere i *Stedfaderen* og *Det beskidte spil* vist sans for at skildre bagsiden af familielivet og ægteskabet. Han fortsætter sin hudfletning, men resultatet, der kunne være en givtig granskning i ægteskabelig terror, bliver offer for thrillerformen, og spændingen bliver vægtet mere end psykologien. Kun Julia Roberts' sødmefyldte og sårbare nuancering af sin figur redder den til lidt mere end en ordinær lille thriller.

DN

Mister Johnson (Mister Johnson) USA 1990. I: Bruce Beresford, M: William Boyd efter Joyce Carys roman, F: Peter James. Med Maynard Eziashi, Pierce Brosnan, Edward Woodward.

I 1989 fik Beresford en Oscar for *Driving Miss Daisy*, en 'stille film' om en ældre, hvid overklassedame og hendes sorte chauffør. Den var rasende imponeret over sine egne iagttagelser med hensyn til venskabet mellem hvid arbejdsgiver og sort tyende. I *Mister Johnson* forekommer deltajerne i forhold til skildringen af kultursammenstød langt mere ægtefølt – men der er også tale om et langt mere bombastisk sammenstød. Mister Johnson er en sort, afrikansk mand, der arbejder på det engelske imperiekontor i en nigeriansk landsby. Han siger, at han føler sig 100% engelsk, og han prøver at leve op til sin egen påstand – men han prøver også at være 'smart' ved at spille de to kulturer ud mod hinanden. Det går nogenlunde godt, så længe det holdes indenfor arbejdets rammer, men så såre den evigt økonomisk be-trengte Johnson forsøger at mele sin egen private kage, går det selvfølgelig helt skævt. Som værk betragtet er *Mister Johnson* ikke nogen *Max Havelaar*, men det er en fin, stemningsfyldt fortælling med sans for kolo-nialiseringens absurditeter.

MP

Highlander II (Highlander II) USA 1990, I: Russell Mulcahy, M: Peter Bellwood, F: Phil Meheux. Med Christopher Lambert, Sean Connery, Virginia Madsen.

Mulcahy indskrev sig i postmodernismen med den første *Highlander* (86), frapperende fantasi med stilartens hovedkraft Christopher Lambert som rejsende i tid og rum i undergangsmættet sværkamp med onskabens tegneserie-inkarnationer, fortalt i surreale billedvisioner, som ligger lysår fra forgængerversioner a la *Superman*, som enkelte flotte scener ikke kan skjule, at 2'eren om magthavernes udnyttelse af skrækken for økologikatastrofe hører hjemme blandt.

KS

Hvis sandheden skal frem (Class action) USA, 1991, I: Michael Apted.

Det gode ved Gene Hackman er, at man aldrig tænker på, at han er skuespiller, når man ser hans film. Eller sagt på en anden måde, man tror på ham, hvadenten han er lidt stupid, men reel, eller han er fræk og snu som en slagterhund. Han er ok i den forrige *På et hængende hår*, omend filmen generelt var forudsigelig og fantasiløst fortalt. I den nye 'Gene Hackman-film', der er instrueret af Michael Apted (ham med *Gorillaer i disen*), er man ikke alene opmærksom på, at det hele bare er skuespil, men irriteres over at spille tid på det. Mage til elendig skuespillerinstruktion og stereotypt manuskript skal man lede længe efter! Filmen handler om et far/datter forhold, der har læst for meget Freud. Begge er de sagførere – han på menneskenes side, hun på pengenes. De mødes som opponenter i en retssag, hvor en bilfabrik anklages for med vilje at have solgt biler, der eksploderer, når folk kører i dem. Det evigt populære retsalsdrama ruller patetisk frem på banen – vi kender det ad nauseam, ikke mindst fra TV-serierne *Advokaterne*, der bare er så moderne, så realistisk og så gribende... Hvis sandheden skal frem, så burde nogen fortælle Apted, at det ikke klæder Hackman at blive behandlet som en gorilla.

MP

Tre Mand og En Lille Dame (Three Men and a Little Lady) USA 1990, I: Emilie Ardolino.

Efterfølger til *Tre Mand og En Baby* (1987). En noget nuttet sag, der vinder ved sine komiske og rammende beskrivelser af engelsk mentalitet, sprog og kultur. En midaldrende kostskolelærerinde, der oplyses at stamme fra Guernsey, vil for uindviede måske forekomme lidt overspillet – men tag en erfaren ord for, at det er hun slet ikke! Den i forgængeren så yndige baby er nu blevet en yndig 5-årig – men vi ser heldigvis ikke meget til uhyret.

MP

Heksene (The Witches) USA 1990, I: Nicolas Roeg.

Roeg har her begået en sjov og spændende børnegyser. Det er lidt synd, at censuren må forbyde filmen for børn under 12; den er ganske rigtig ikke en småbørnsfilm, men 9-10 årige må anses for idealpublikummet. Heksene, der evigt er på jagt efter små fede børn, de kan slå ihjel eller 'blot' bide nogle lunser af, møder deres overmand i Luke. Luke er en rask dreng på 9 år, hans mor og far dør i begyndelsen af filmen, og han er overladt i sin farmors varetægt. Farmor er sød og kærlig, men også lidt mystisk. Hun har heksetække og fører naturligvis Luke direkte i yppersteheksens klør. Filmen er dejlig barsk uden at være voldsiderlig. I en herlig birolle møder vi en meget tyk, irriterende, engelsk dreng, der kan få enhver voksen til at holde med heksene.

MP

Green Card (...) USA 1990, I: Peter Weir.

En kærlighedshistorie med Gérard Depardieu som førsteelsker. Et rustikt svar på *Pretty Woman*. Mangler totalt sidstnævntes ironiske distance. Opnår aldrig det eventyrliges vingesus og kan måske netop derfor ikke rigtig få greb om hverken tårekanaler eller lattermuskler. Filmens kvindelige hovedrolle, Andie MacDowell, er umådelig køn og skrøbelig – og selvom kærlighedsforholdets umulige kår er hele pointen, virker konstellationen utroværdig.

MP

Christiania – du har mit hjerte (...) Danmark 1991, I: Niels Vest.

Filmen om de palæstinensiske flygtningelejre *Et Undertrykt folk har altid ret* (SFC 1976) skabte både debat og ramaskrig, og i 77 trak man den simpelthen ud af distribution. Det siger lidt om, hvor hurtigt medieverdenen udvikler sig, for hvis et tilsvarende krav til formidlingsæstetisk objektivitet skulle gøre sig gældende i dag, skulle stort set samtlige TV-nyhedsudsendelser trækkes ud af distribution! Man kan sige, at Niels Vest var 15 år forud for sin tid; om han også er det med sin seneste film *Christiania* skal være usagt. Men ingen skal komme og beskyldte ham for at hykle objektivitet – hans poetiske indfaldsvinkel og udvælgelsen af historisk materiale vedr. fristaden og dens aktiviteter bærer et ærligt præg af hans personlige kærlighed til stedet og dets beboere. Det er ikke en politisk 'hør-på-os'-film, men en film om en ung by, der er ved at blive ældre: 2. generationen rør på sig – en sund, stærk og vellykket generation, der ikke lader sig dominere af Niels Vest, men som gerne lytter. Niels Vest-generationen har formået at gøre deres poder til socialt bevidste individer, og det er i høj grad noget at være stolt af – spørgsmålet er så bare om Niels Vest-generationen stadig selv kan leve op til samme dyder. *Christiania* vil blive et vigtigt, historisk dokument – og det skal blive spændende at se den på ny om en generations tid.

MP

Koldt bly og varme øretæver (The Rookie) USA, 1991, I: Clint Eastwood.

Clint Eastwood er åbenbart kommet til at lide af svære abstinenser med hensyn til biljagt og destruktion oven på den forrige *Hvid jæger, sort hjerte*. Nu da Eastwood efterhånden er gammel i gårde som skuespiller og instruktør, kunne man jo have håbet på, at instruktørfaringerne havde fået lov at danne en ramme også i den nye *Koldt bly og varme øretæver*. Men Eastwood vælger desværre denne gang at lade sit stjerneimage indhente sig: *Koldt bly...* handler om en ældre, stupid, supermacho politimand, der i vilde selvtægtaktioner bringer eget og uskyldige menneskers liv i fare for at få personlig hævn over forbrydere af udenlandsk herkomst. Politimanden spilles naturligvis af himself, og hans unge makker af Charlie Sheen (*Platoon*). Pointen i filmen er, at den unge makker langsomt, men sikkert udvikler sig til at være en tro kopi af fatter; og selvom de afskyelige forbrydere dør til sidst, selvom der næppe er een hel bil endsigte flyvemaskine tilbage i hele byen, så skal fatter Sheen nok sørge for at holde den eastwoodske tradition i hævd. Vi glemmer alt om Mørkets melodi og *Bird* og konstaterer, at fordommen 'Eastwood' er ved at gå i eet med manden. He dosen't make my day!

MP

Ægteskab for åbent tæppe (Scenes From a Mall) USA 1990, I: Paul Mazursky.

Mazursky var lovende længe nok til at få comeback med *Helt på spanden i Beverly Hills* (86), som han nu prøver at gentage i Beverly Center, det lokale Illium's, hvor Bette Midler (igen) og Woody Allen midt i myldretiden udbasunerer pinligheder fra 16 års ægteskab i noget, der ligner fraklip fra de seneste 16 års Allen-film. Tomgang for åbent tæppe.

KS

Nattens Engle (State of Grace) USA 1990, I: Phil Joanou.

Det barske New Yorker kvarter Hell's Kitchen danner endnu engang rammen om et gangster-drama. Sidney Kingsleys skuespil *Dead End* gjorde i William Wyllers filmversion (1937) 'Dead End Kids' til stjerner. Nogle husker måske de tidlige (og stadig seriøse) 'Dead End Kids'-film, hvor James Cagney, Humphrey Bogart, Ronald Reagan m.fl. spillede sammen med dem, Cagney fx i *Angels with Dirty Faces* (38). Oprindeligt var det absolut ikke tanken at glorificere de unge slumbeboeres tilværelse, men da 'Dead End Kids' blev omdøbt til *The Bowery Boys* i midten af 40'erne var der ikke meget af det sociale aspekt tilbage; gyserkomedier som fx *Ghosts on the Loose* (43) med Bela Lugosi overtog scenen.

Vor tids svar på 'Dead End Kids' er blevet voksne, og de fleste af dem er døde, allerede inden filmen begynder; men det i de gamle film ofte anvendte tema med at vende tilbage til barndoms kvarteret finder vi i fuldt mål i *Nattens Engle*. Og det sociale er atter at finde. Sean Penn spiller en politimand, der vender tilbage for at 'rydde op' i Hell's Kitchen, han får loyalitetskvaler undervejs og er egentlig ikke meget bevendt – ikke mindst fordi alkohol og gammel omend ikke rustet kærlighed slører sanserne en smule. Afmagt og realistisk vold har erstattet de gamle films moralprædiken og optimisme; den italienske mafia får skovlen under den irske; børn er der ikke flere af, men det er sikkert godt det samme. Filmen er langsomt og dvælende fortalt, og de sølle skæbner er yderst velspillete – ikke mindst af Sean Penn!

MP

Min fars store dag (La gloire de mon pere) Frankrig 1990, I: Yves Robert.

Denne første del af Marcel Pagnols erindringer fortsætter, hvor udbygningen af kilden i Provence slap. Den levede lidt ved sin blanding af folkekomedie og melodrama. Fremfor Berri lægger Robert vægt på nostalgi og stemning. Rekonstruktionerne er korrekte nok og indspillet on location, men de forekommer noget selvimponerende. Filmen er ikke ligefrem sanset og fintfølede. Både underscoring af Vladimir Cosma og et studieuevrj i bjergene smager for meget af Hollywood.

CN

P.O.V. (...) USA 1990. Supervision Martin Scorsese.

Point of Vision er åbenbart Scorseses bud på den sjældne lange musikvideo, opfattet som en blanding af koncertreportage og simple musikvideotendenser (bluescreen), omkring fænomenet Peter Gabriel. Som sådan opfordrer den til indgående studier, hvor det især er givende m.h.t. herværende udgave af Sledgehammer sammenholdt med den deciderede musikvideoversion fra 1986 (af musikvideoinstruktøren Stephen Johnson).

CN

Jackpot (The Freshman) USA 1990, I: Andrew Bergman.

Studentikos misantropisk situationskomik på anstrengte præmisser, primært baseret på Marlon Brandos optræden i Godfather-kostume. Ikke synderlig givende hverken som komedie eller metafilm – endskønt den delvis foregår i filmkolekredse. Filmens anslåede økologiske perspektiver tabes ligeledes på gulvet af et rodet manuskript, hvor en komo-dovaran efterstræbes på det groveste af en dekadent europæisk inficeret gourmetklub, kompetent ledet af Maximilian Schell.

CN